

מראה מקומות מעילה טו

קדשי מזבח מצטרפים זה עם זה למעילה

רש"י ד"ה למעילה "שאם נהנה מב' מיני קדשי מזבח וכו' ", תוס' ד"ה קדשי מזבח הסבירו שאם אכל מבשר עולה זו חצי זית ומבשר עולה זו חצי זית. בעולת שלמה ורש"י כתבו ודאי תוס' לאו דוקא נקטו ב' עולות וה"ה מב' מיני קרבנות ג"כ מצטרפי.

רש"י מבואר דמצטרפים לענין שיעור פרוטה, תוס' ד"ה קדשי מזבח מביא מח' "לקמן" בזה אם השיעור פרוטה או כזית, אבל האחרונים הביאו דלא מצינו שיטה מפורשת בזה במס' מעילה שהשיעור היא בכזית. העול"ש והרש"ש הביאו הגמ' פסחים לג. דיש שיטה כזה ע"ש. האחרונים הנ"ל למדו דהיינו דוקא היכא שמעל ע"י אכילה אז השיעור בכזית אבל מעל ע"י הנאה אחרת אז ודאי השיעור היא בפרוטה. וע' עוד ברש"י בפסחים שם שהעיר דלכאור' גם היכא שמעל ע"י אכילה כפשוטו השיטה שהשיעור היא בכזית היינו רק לענין חיוב מיתה בידי שמים במעילה במזיד, וא"כ קשה דכאן תוס' איירי לענין חיוב קרבן. וע"ש מה שהסביר הרש"ש וע"ד זה בהאבני נזר יו"ד ס' ש"ב. וע"ע עולת שלמה בסוגיין.

תוס' ד"ה אחד קדשי מזבח מבואר דגם בסיפא של המשנה בקדשי בה"ב יש שיטה שהשיעור היא כזית. (והרש"ש גרס בתוס' "אם אכל" במקום "אם נהנה", דודאי השיעור של כזית היינו רק אם מעל בדרך אכילה.)

אמר ר' ינאי מחוורתא אין חייבין משום מעילה אלא קדשי בה"ב ועולה מלבד

בש"מ לא גרס "ועולה" וכן תוס' בד"ה מחוורתא מבואר שלא גרס בהגמ' "ועולה", והקשו תוס' מהגמ' בתמורה לב. שהובא שם בשם ר' ינאי מימרא אחרת שאין מעילה אלא בעולה בלבד, וע"ש מה שתירצו תוס' ליישב הסוגיות.

תנן קדשי מזבח מצטרפים זה עם זה למעילה (וקשה על ר' ינאי)

ע' מה שהקשו העול"ש והקר"א למה לא תי' הגמ' דהמשנה איירי בעולה, בשלמא לפי מה שפירש"י בהמשנה דהמשנה איירי בב' מיני קרבנות לא קשה, אבל לפי מה שפי' תוס' בהמשנה קשה, וע"ש מה שתירצו.

אלא ה"ק מהאי קרא קדשי בה"ב שמעינן מיני' קדשי מזבח לא שמעינן ליה

ע' תוס' ד"ה מהאי קרא דחטאות ואשמות נלמדים מקרא ד"כל חלב" (כמו שהגמ' הביא כמקור למעילה באימורי קק"ל), וע' מה שהקשו תוס' איך אפשר ללמוד בשר חטאת ואשם מקרא ד"כל חלב" דאיירי באימורים, ע' בתירוצם של תוס', וע' בקרן אורה מה שכתב ע"ז.

קדשים שמתו יצאו מידי מעילה... אילימא בקדשי בה"ב אפילו כי מתו נמי לא יהא אלא דאקדיש אשפה

תוס' ד"ה ואפילו הקשו דבמקדיש אשפה ראוי לפדיון משא"כ בעל חי שמת אינו ראוי לפדיון כיון דבעינן העמדה והערכה. בתירוצ' א' כתבו דקאי כמ"ד דקדשי בה"ב לא בעי העמדה והערכה, וע' מה שהק' ע"ז הקר"א.

עוד תירצו תוס' דמשמע אפילו בכה"ג שהעריך אותה לפני שמת ג"כ יצא מידי מעילה כשמתה, וע"ז הק' הגמ' דבכה"ג ראוי לפדיון ולמה תצא מידי מעילה. ע' בגהש"ס שמציין רע"א תוס' חולין קמה. ד"ה והא, דשם ס"ל לתוס' דבעינן בשעת פדיון שיהא ראוייה להעמדה והערכה (העוה"ע). ע' מה שרצה הקר"א לתרץ קושיית תוס', דכוונת הגמ' בדרך ממ"נ, דאם אינה ראוייה לפדיון (משום דאינו ראוייה להעוה"ע), א"כ לא תהא לה גם דין מעילה מדרבנן, ואם ראויין לפדיון תהא לה גם מעילה מה"ת.

רמב"ם פ"ג הל' מעילה ה"א פסק דקדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה מה"ת אבל מועלין בהן מדברי סופרים. ע' בכ"מ שהק' למה הרמב"ם לא הביא דין זה גם בקדשי בה"ב, והק' הברכת הזבח על הכ"מ הרי בסוגיין מוכח דלגבי קדשי בה"ב באמת לא יצאו מידי מעילה כשמתו. וע' מה שהסביר הקר"א בכוונת הכ"מ דקשה לי' הרי כיון שהרמב"ם פסק בפ"ה הל' עירוכין הי"ב דקדשי בה"ב צריכים העוה"ע א"כ כשמתו א"א לפדותם ולמה לא יצאו

מידי מעילה. (והיינו כקושיית תוס', והרמב"ם לא מצי לתרץ כב' תירוצים של תוס', שהרי פסק דגם קדשי בה"ב צריך העוה"ע, וגם מבואר מתוך דברי הרמב"ם פ"ה עירוכין הי"ב דצריכים שהפדיון ג"כ תהא מחיים בזמן שהיא ראוייה להעוה"ע, ואינו מספיק לעשות העוה"ע מחיים ואז לפדותה לאחר מיתה. וע"ד זה הקשו עוד אחרונים (חק נתן תקנת עזרא ועוד) על שיטת הרמב"ם.

ע' בחי' רבינו חיים הלוי פ"ב הל' מעילה ה"ה מה שכתב בזה דלענין קדשי בה"ב הקדושה אינה תלוייה בזה שהקדש יש להם מצווה לעשות בה, אלא עצם זה שהיא קנויה להקדש זה נותן לה דין מעילה, ולכן אפילו אם לא שייך פדיון מ"מ לא יצא מידי מעילה. ע' עוד אור שמח פ"ה הל' מעילה ה"י מה שכתב בזה.

חמשה דברים בעולה מצטרפים זה עם זה

רש"י מפרש הצירוף של המשנה היינו לענין להתחייב על העלאת בחוץ, וגם להתחייב משום פיגול נותר וטמא וכן לענין מעילה (והוסיף דאף שכבר תנא ברישא שקדשי מזבח מצטרפים זה עם זה הכא אשמעינן חידוש נוסף דאפילו ב' מינים מצטרפים). וכן מבואר ברמב"ם דמצטרף גם להתחייב משום חוץ. ע' תוס' זבחים קט. ד"ה עולה ואימורין שג"כ נתקשה מה אשמעינן מתני', ושם כתב דא"א לומר דהמשנה אשמעינן דמצטרף לענין חיוב חוץ, והביא כמה ראיות לזה דלענין חוץ אין מצטרף אלא הבשר והחלב, וזה דלא כרש"י כאן.

למעשה תוס' למדו שהחידוש של המשנה היא לענין צירוף לפיגול נותר וטמא ואשמעינן שמצטרף אף שהיא ב' מינים. וע' בצאן קדשים על התוס' שם שמדייק דתוס' ס"ל דלענין חיוב מעילה אין חידוש מה שיכול לצרף מב' מינים, ורק לענין פיגול נותר וטמא יש בזה חידוש, וע' בס' טהרת הקודש ובס' מראה כהן שם בזבחים.

ע' בקרן אורה (כאן ד"ה לחמשה דברים וכן בזבחים קט. על תוס' ד"ה עולה) שמביא המח' בין רגמ"ה והמפרש כאן דס"ל דלענין חיוב חוץ חמשה דברים מצטרפים, ותוס' בזבחים דס"ל דאינם מצטרפים לענין חיוב חוץ, והקר"א הבין שנחלקו אם אפשר לצרף ב' קרבנות לחיוב חוץ. וע"ע בס' מנחת אברהם בזבחים דף קט. מה שהסביר המח'.

בחסדי דוד על התוספתא (מעילה פ"א ט"ו) מבואר שהבין בתוס' באופן אחר, דאין כוונתם דא"א לצרף ב' קרבנות לחיוב חוץ אלא שכוונתם דא"א לצרף ב' מינים לחיוב חוץ, וכן משמע מהזבח תודה (מהחפץ חיים).

בתוס' זבחים דף קט. הקשו (על מה שהם פירשו המשנה לענין צירוף לפנו"ט) איך חלב ובשר מצטרף עם יין ושמן הרי אין שיעורן שווים, דבשר וחלב שיעורן בכזית ויין ושמן שיעורן ברביעית, ותי' תוס' דמצטרף רק בכגון ששרה פתו ביין, שהיין אכל דרך אכילה ולא דרך שתייה ולכן שיעורה בכזית.

וע' בטהרת הקודש על התוס' שם בזבחים שהביא הרמב"ם פ"ה הל' נזירות ה"ה שמבואר דנזיר ששרה פתו ביין השיעור להתחייב היא רביעית. וע' מה שכתב במנחת חינוך מצוה קמ"ח אות י"ג דאין סתירה בין תוס' בזבחים לדברי הרמב"ם בהל' נזיר.